

Krása stvoření s důvtipem a hravostí

Poezii, výtvarné umění a hru spojuje společný počin Oxany Hýbelové a VOJTĚCHA KOZLÍKA – autorské pexeso a kvarteto s námětem *Stvoření*.

Stolní hry jsou vítanou možností, jak nejen s dětmi smysluplně trávit čas karantény. Jak byste přiblížil ty vaše – soubor 64 kartiček pexesa a 32 karet kvarteta?

Vrátím se úplně na začátek. Oxana je pětasedmdesátiletá dáma, jejíž rodiče přišli ze Zakarpatské Ukrajiny do Československa. Tatínek Ivan Hryc Duda byl známý ukrajinský patriot, spisovatel a dramatik. Oxana žije v Nízkých Tatrách, kde jsme se v 90. letech seznámili a sprátelili. Po manželově smrti zůstala úplně sama a nebylo to pro ni dobré. Přemýšlel jsem, jak jí pomoci. A uvědomil jsem si, že ačkoliv celý život učila výtvarnou výchovu, nikdy jsem od ní neviděl samostatné dílo. A tak jsem ji začal trochu hecovat... *Stvoření* je nakonec naše už třetí společná práce. Oxana vytvořila dvaatřicet velkých ilustrací, které jsou využity jak do kvarteta, tak do pexesa. Je to upřímná a laskavá tvorba, která má podle mě dost do sebe.

Sám jste pak kartičky doplnil verši – jako například roztomilým: „Od pluhu pravím: / Milý vole, / pomoz mi dnes / zorat pole“...

Básně píše už dlouho, například pro náš předchozí projekt *Abeceda* to bylo volné veršování o každém písmenu. Tentokrát jsem se ale rozhodl pro epigramy. To je dost složitý útvar a nebylo vždycky snadné napsat jej tak, aby měl pointu, přesah.

Ilustrace ani verše netají inspiraci křesťanstvím. V sérii ale nenajdeme třeba rajský strom ani „temnotu nad nezkracenými vodami“. Proč?

Původně jsme například o kartě s Adamem a Evou skutečně uvažovali! Nakonec jsme se ale rozhodli udělat oba soubory nebiblické, současné a ukázat, z čeho všeho se kolem sebe můžeme těšit. Vykrytalizovalo tak osm tematických čtveřic – vesmír, oheň, voda, vzduch, zvířena, květena, země a houby. Na jednotlivých obrázcích pak najdete třeba krb, blesk, táborový oheň a svíčku jako čtveřici zastupující různé podoby ohně nebo zase vzdušné proudy, vítr, mraky a tornádo ve čtveřici vzduch.

Děti si tak při hře osvojí nejen poznatek. Byl to váš záměr?

Moje původní profese je pedagogická, takže se tu určitě projevila. Když jsme hru ještě před uvedením s dětmi zkusmo hráli – kromě toho, že jsem pokaždé prohrál *smích* – zavedli jsme,

Krása stvoření umí těšit, vychovávat i uzdravovat.

aby každý, kdo sebere v pexesu dvojici, přečetl epigram. Na jedné kartičce z dvojice je vždy jen obrázek, na druhé i báseň. Podobně kdo získá celé kvarteto, jednu kartu ze čtveřice si vybere a přečte verše. Když pak má dítě před sebou ilustraci rozbouraných vln a k tomu přečte: „Moře vody tvoří moře, / moře moří oceán / Všechna moře stvořil dobře / v szech moří mocný Pán“, integruje se výtvarný vjem, naučná a jazyková rovina, herní prvek, a navíc je to jazykolam.

Ostatně právě školy si u nás obě hry objednávají a pexeso vyšlo také ve velkém formátu pro mateřské školky.

Kde si zájemci mohou hry objednat?

Ti, kdo přispěli minulý rok na jejich vydání na Hithitu, už je mají. Zvolili jsme tento způsob financování, protože vyrobit karty, navíc s barevnými obrázky, vůbec není levné. Podrobně si je prohlédnout na webu *stvoreni.kozlika.cz* a jeho prostřednictvím i objednat. Některé ilustrace se objevily také na pohlednicích a přáních organizace Sananim, kde pracuji. Někteří zájemci si dokonce koupili Oxaniny originály, jeden se prodal až do Velké Británie.

Krásá stvoření, příroda a její účinek na člověka jsou vám blízké i jinak. Kromě mnohaletého spojení s křesťanským táborem „Radost“ v Orlických horách jste například jedním z terapeutů týmu „Terapie v lese“. Co příroda v člověku působí?

Řada lidí řeší problémy – ať už pracovní, rodinné, nebo jakékoliv jiné. Potřebovali by získat nasměrování, odstup, pohled z jiné strany. Ale vůči psychologům, psychiatrům mají představy – „tam nejdu, nejsem přece blázen“. „Terapie v lese“ (terapievlese.cz) je způsob, který vychází z japonských modelů, ale souvisí i s mnohem starší praxí rozmýšlení za chůze, již využívali antičtí peripatetici, nebo meditací za chůze známou z jezuitské spirituality. Jde o návrat ke kořenům, pohybu, otevřenosti, důvěře a k nástrojům, které se užívají a fungují tisíce let.

Konkrétně to vypadá tak, že se terapeut a klient na několik hodin vydají spolu do přírody – do lesa nebo do parku – a za chůze mohou probrat řadu témat. Protože oba čelí stejným podmínkám (pohybu, drobným nepohodlím atd.), ocitají se vlastně na stejné rovině. Spíše než terapeutem jste v tu chvíli průvodcem. Pohyb na čerstvém vzduchu sám

Repro KT

o sobě uvolňuje a pomáhá oprostít se od napětí a běžných starostí. A člověka pak podle jeho potřeb můžete nasměrovat dál – ať už do klasické terapie, ke koučinku, anebo třeba k duchovnímu doprovázení.

Alena Scheinostová

Soutěž

Sadu kvarteta a pexesa *Stvoření* můžete získat ti, kdo správně zodpoví otázku:

Kolik dvojic obvykle tvoří kompletní sadu pexesa?

Odpovědi zasílejte do 16. února na e-mail: soutez@katyd.cz. Do předmětu uveďte prosím „Stvoření“ a nezapomeňte připojit svou poštovní adresu.

Ze správných odpovědí vybereme tři výherce.

Hudební rozhovory na Proglase

Jedinečné výpravy za kvalitní hudbou mnoha žánrů a s duchovním přesahem umožňuje nový projekt Radia Proglas – webový portál *Hudební rozhovory*. V jeho čele stojí vedoucí hudební redaktor Proglasu a spolupracovník KT Milan Tesař. Na adrese www.hudebnirozhovory.cz shromáždil se spolupracovníky téměř tři tisíce pětáctiřičetiminutových rozhovorů s hudebníky, skladateli a kapelami, kteří se během posledních 15 let představili na vlnách Proglasu (o řadě z nich psal i KT). Jednotlivé pořady samozřejmě obsahují hudební ukázky z tvorby představovaných umělců.

Přehledná grafika webu dovoluje snadno vyhledávat podle žánru (folk, jazz, world music, rock a další), podle interpreta, roku pořízení rozhovoru nebo podle moderátora. Mezi těmi se vedle Milana Tesaře střídají další hlasy známé z Proglasu – mj. Martin Kyšperský, Anežka Jakubcová, Radka Rozkocová či nová posila Jannis Moras – moderátor a interpret řecké hudby, dědic tví po svých předcích. Právě on kupříkladu moderuje rozhovor z minulého týdne s brněnskou kapelou Makak Akustikus o jejím novém albu *Přátelství*. Milan Tesař zase čerstvě představil nejlepší světová alba tohoto února, jak je do prestižní hitparády World Music Charts Europe (jejímž je Tesař sekretářem) sestavují hudební publicisté z 25 evropských zemí. (sch)

Příběhy obyčejného hrdinství

KNIŽNÍ TIP
Jana Paulase

Tři dramatické osudy lidí z období protektorátu líčí kniha Miloše Doležala s názvem *Do posledních sil*, kterou vydal brněnský Host.

Příběhy malíře Josefa Čapka, parašutisty Vladimíra Hauptvogela a Josefiny Napravilové, která po válce hledala lidické děti roztroušené po různých regionech, zachytil básník a spisovatel Miloš Doležal ve třech dokumentárních povídkách, z nichž dvě kdysi odvysílala stanice ČRo Vltava. Nyní vycházejí knižně a jsou doplněny bohatým fotografickým materiálem, který autor získal osobním pátráním z nejrůznějších archivů.

Doležala lákají silné životní příběhy, ale také otázka chování člověka v mezních situacích – ať už je to chování hrdinské, či zbabělé. Případy zrádců a konfidentů gestapa zachytil v předchozí knize *Čurda z hlíny* (šlo opět o tři povídky z doby protektorátu). Nyní se soustředil na příběhy s opačným vyzněním. V prvním z nich vypráví o pohnutém osudu malíře Josefa Čapka po obsazení našeho území Němci. Sledujeme Čapkovo zatčení na letním bytě v Želivě, a zejména jeho plahočení po concen-

tračních táborech i snahy blízkých o propuštění tohoto známého umělce (jemuž nejvíc přitížilo, že byl bratrem Karla Čapka). Doležal získal cenná svědectví o tom, jak Čapek do posledních sil i v táborových podmínkách kreslil a žil s nadějí na návrat. Pět let kolem něho obcházela smrt a nakonec ho navštívila v posledních dnech války v podobě tyfové epidemie.

Do posledních sil bojoval také hrdina druhé povídky. Životní pouť Vladimíra Hauptvogela líčí Doležal od dětství, protože rodinné zázemí (otec byl legionář) vysvětluje Hauptvogelovy životní postoje. Po Mnichovu 1938 a kapitulaci odchází bojovat za československou věc do ciziny. A ocitne se ve Velké Británii ve výcvikovém tábore, kde se formují budoucí parašutistické výsadky na naše území. Jeden z nich spáchá atentát na říšského protektora Heydricha. Hauptvogel si na svou misi v paraskupině Chalk musí počkat až do jara 1944. Hrdiny této povídky však nejsou jen parašutisté, kteří byli do akce tvrdě vycvičení, ale hlavně obyčej-

ní lidé neokázalé víry, již projevili praktickými skutky pomoci – tu poskytovali i za cenu ohrožení životů celých rodin. Kniha přináší i jejich fotografie, kdy ještě netuší, co je čeká, jakou obětí za své hrdinství přinesou. Jejich protipólem pak nejsou ani tak gestapáci, nýbrž jeden zbabělý člověk, zrádce skupiny Adolf Horák, který přecenil své síly.

Poslední příběh, osud Josefiny Napravilové, je jakoby z jiného světa. Jeho hrdinka propluje protektorátem relativně bezstarostně jako zabezpečená manželka úspěšného bankéře. Květen 1945 ovšem nadobro změnil její život. Napravilová začne pomáhat bývalým vězňům a lidem z koncentračních táborů při návratu domů, ale hledá také ukradené lidické děti. Jedno z nich, chlapec Václav Hanf, se díky ní vrátí domů k těm, kdo přežili. Znovu se ale potká se svou záchránkyní až po pádu komunismu (Josefina totiž po komunistickém převratu odešla do Kanady, kde žila až do roku 1994, kdy se natrvalo vrátila do Česka). Hanfova slova při jejich setkání v domově pro seniory jsou dostatečně výmluvná: „Ahoj Josefinko, moje mamko, moje druhá maminko...“

Doležalovy dokumentární povídky jsou vyprávěními o obyčejném hrdinství, lidském soucitu a ochotě k oběti. Jde o příběhy, jimž hrozí zapomenutí, protože jim chybí patriční atraktivita. O to záslužnější je to počin.

Miloš Doležal: *Do posledních sil* (Host 2020)